

ULTIMA SĂGEATĂ

Aprecieri pentru această carte

Una dintre cele mai bune cărți pe care le-am citit vreodată. *Ultima săgeată* te va inspira să profiți la maximum de viața care ți s-a dat și să lupți pentru viața pe care ti-ai dorit-o mereu.

—JON GORDON, autor al The Carpenter and Training Camp,
JonGordon.com

Ultima săgeată deschide fereastra larg spre ceea ce Dumnezeu a vrut întotdeauna pentru tine... o viață fără nimic irosit și nimic reținut. Fiecare pagină dezvăluie un mod de a gândi cutezător, care nu se mulțumește cu „e bine și așa”. „Când alegi să trăiești, devii o sursă de viață“ spune Erwin. Este timpul să încetezi să-ți mai îngropi talente și să-ți scuturi arcul de praf, să țintești și să tragi cu toată puterea.

—LISA BEVERE, autoare bestseller New York Times,
cofondator al Messenger International

Ori de câte ori am interacționat cu scrierile Erwin, inima mea a fost mișcată profund. Semnalul de alarmă pe care el îl trage și în această carte nu are cum să te lase indiferent. Ne trezește la realitate și ne forțează să trecem dincolo de lipsa de claritate și prin frica inevitabilă spre o viață trăită victorios, în cel mai puternic sens al cuvântului. Mulțumesc încă o dată, prietene.

—DR. HENRY CLOUD, psiholog și autor

Erwin McManus este un bărbat curajos și autentic. Sunt recunoscător să am avut privilegiu să-l întâlnesc. Această carte a sa a scris-o cu aceeași pasiune cu care trăiește. *Ultima săgeată* este scrisă pentru mine, pentru tine și pentru toți cei care ne străduim să lăsăm în urmă mai mult decât am luat din această viață. Mesajul acestei cărți te va împinge să trăiești cu perspectiva eternă în minte și să lupți dincolo de tirania lucrurilor lumești, cărora toți putem să le cădem captivi. Adevărul și vulnerabilitatea fac ca acest mesaj să prindă, să convingă și să fie încurajator de periculos.

—JUDAH SMITH, pastor principal al The City Church în Seattle, Washington, și autor al bestsellerului NY Times, *Jesus Is _____*.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MCMANUS, ERWIN RAPHAEL

Ultima săgeată / Erwin Raphael McManus. - Oradea: Scriptum, 2023

ISBN 978-606-031-136-2

ERWIN RAPHAEL McMANUS

ULTIMA
SĂGEȚĂ

NU REȚINE NIMIC
PENTRU VIAȚA URMĂTOARE

Editura Scriptum®
Oradea

Originally published under the title
The last arrow: Save Nothing For the Next Life
by Erwin Raphael McManus

© 2017 by Erwin Raphael McManus
This edition published by arrangement with WaterBrook,
an imprint of Random House,
a division of Penguin Random House LLC

Ediția în limba română, publicată sub titlul
Ultima săgeată: nu păstra nimic pentru viața următoare
de Erwin Raphael McManus

© 2023 Editura Scriptum®
str. Lăpușului nr. 28, 410264 Oradea - Bihor, România
Tel./Fax/Robot: 0259-457.428
E-mail: scriptum@scriptum.ro
Pagina web: WWW.SCRIPTUM.RO

Toate drepturile rezervate asupra prezentei ediții în limba română.
Prima ediție în limba română.

Cu excepția situațiilor când se specifică altfel, toate citatele biblice folosite provin din traducerea
D. Cornilescu.

*Orice reproducere sau selecție de texte din această carte
este permisă doar cu aprobarea în scris a Editurii Scriptum, Oradea.*

ISBN 978-606-031-136-2

Tiparul executat în U.E.

CUPRINS

Mulțumiri	9
Prefață: Lupta.....	13
Capitolul 1: Punctul fără întoarcere	17
Capitolul 2: Nu păstra nimic pentru o altă viață ..	33
Capitolul 3: Alege viitorul.....	47
Capitolul 4: Incendiază-ți trecutul.....	61
Capitolul 5: Refuză să rămâi în urmă.....	79
Capitolul 6: Acționează de parcă viața ta ar depinde de ceea ce faci	105
Capitolul 7: Rămâi pe poziție.....	133
Capitolul 8: Găsește-ți tribul.....	159

Capitolul 9: Să știi ce vrei	185
Capitolul 10: Gata de luptă	207
Întrebări pentru discuții	223

Ca săgețile în mâna unui războinic așa sunt
fii făcuți la tinerețe.

— PSALMUL 127:4

*Săgeților mele: Aaron Christopher McManus,
care nu s-a ferit niciodată de luptă,
și Mariah McManus Goss,
care este pe cât de neînfricată, pe atât de aprigă.*

*Multă vreme după ce-mi voi odihni arcul
și-mi voi trage ultima săgeată, vor mai exista
săgeți în zbor; numele lor sunt Aaron și Mariah.*

*Traiectoriile vieții lor îi vor duce mult dincolo
de teritoriul cucerit de mine.*

*Dacă au fost cândva săgețile mele,
ei sunt acum arcașii mei.*

*Le dedic această carte lor și viitorului
pe care ei îl reprezintă.*

Aaron și Mariah, voi sunteți vârful de lance.

Voi sunteți viitorul. Aceasta este lupta voastră.

*Am întins arcul cât am putut și v-am dăruit toată puterea
pe care am avut-o, pentru a vă trimite în luptă.*

Zburați departe și bine. Treceți dincolo de liniile inamicului.

*Loviți ținta. Eliberați-i pe cei captivi. Continuați atacul,
până când bătălia va fi câștigată.*

— TATA

MULȚUMIRI

Ultima săgeată este, în multe feluri, un mesaj al vieții, pentru mine. Cartea de față, dintre toate cărțile pe care le-am scris până acum, sumarizează cel mai bine filosofia mea de viață.

Scrierea acestei cărți a avut loc într-o vreme de mari provocări și chiar de tulburare în viața mea. Întotdeauna, scrierea unei cărți implică durerile facerii, dar de data aceasta lupta s-a numit cancer. Totuși, a fost de parcă nu am ratat nicio lovitură, pentru că am rămas fideli hotărârii noastre de a sfârși această carte la timp. Ca întotdeauna, am avut nevoie de o echipă întreagă, pentru a duce lucrurile la bun sfârșit. Mulțumesc fiecărei persoane care a făcut posibil proiectul acesta, dar mai ales celor care au crezut cu atâta putere în mesajul său, încât și-au dăruit timpul și energia pentru a face din el un succes.

ULTIMA SĂGEATĂ

Vreau să mulțumesc organizației Fedd Agency, dar mai ales lui Esther Fedorkevich și Whitney Gossett, pentru că au crezut în mine și în mesajul cărții *Ultima săgeată*. Pasiunea și dedicarea voastră față de mesajul acesta au fost o inspirație pentru mine și mi-au alimentat convingerea că din munca noastră dificilă se vor naște lucruri mari.

Doresc, de asemenea, să mulțumesc echipei de la WaterBrook, pentru că au făcut posibilă apariția acestei cărți și pentru că au transmis lumii mesajul ei. Mulțumesc, Alex Field și Andrew Stoddard, pentru toată munca voastră dificilă și pentru dedicarea voastră față de *Ultima săgeată*.

Din echipa mea de aici din LA, sunt dator să le mulțumesc lui Holly Quillen și Alisah Duran, care sunt mai importante pentru mine decât sunt pixul și hârtia pentru un scriitor. Nimic din toate acestea nu s-ar fi întâmplat, fără voi. Mulțumesc, de asemenea, lui Brooke Odom pentru ajutorul acordat în privința multora dintre interviurile uimitoare care adaugă atât de multă culoare manuscrisului.

Mulțumesc, de asemenea, și lui Deborah Giarratana, care s-a implicat atât de mult pentru a răspândi influența și impactul acestui mesaj.

Doresc, de asemenea, să mulțumesc echipei mele de conducere de la Mosaic, din Los Angeles, care mi-au oferit posibilitatea de a aduna timpul necesar pentru a scrie și a crea lucrări ca *Ultima săgeată*. Nu există niciun loc și nici oameni ca la Mosaic, sunt mulțumitor pentru posibilitatea de a vă numi familia și biserica mea. Voi sunteți tribul cu care pășesc în fiecare zi. Voi sunteți luptătorii care luptă lupta cea bună, alături de mine. Împreună am făcut față unor mari provocări

MULȚUMIRI

și am purtat mari bătălii! Voi ați redefinit pentru mine sensul bisericii și nu îmi pot imagina viața fără voi. Vă mulțumesc pentru că ați crezut în mine și în mesajul meu și pentru că ați crezut că lumea trebuie să audă lucrurile pe care le-am învățat în luptă.

Vreau să-i mulțumesc frumoasei mele soții, Kim, care a fost alături de mine mai bine de treizeci și trei de ani. Tu m-ai văzut în cele mai rele și în cele mai bune momente ale mele. Știi că din acest an te lupti cu teama că ai putea să mă pierzi din viața ta. Nu aș fi putut termina cartea acesta fără tine. Ne vom purta unul pe altul în inimile noastre pentru totdeauna. Ești un uragan și o furtună. Pe unde ai călătorit tu, lumea nu mai este la fel. Săgețile tale zboară prin cele mai îndepărtate și mai periculoase locuri din lume, făcând binele care schimbă viața celor fără nume. Sunt onorat că sunt soțul tău.

Vreau să-mi exprim dragostea și afecțiunea față de copilul pe care Dumnezeu ni l-a dat, înainte de a avea copii: Paty. Sunt plin de recunoștință pentru că Dumnezeu te-a adus în viața noastră. Lui Paty Campodónico, soțului ei Steve și frumoșilor lor copii, Stevie și Mia. Sunt atât de mândru de voi. Mă bucur de viața pe care o duceți și de iubirea pe care o aveți față de Isus și față de oameni. Viitorul vă așteaptă. Fie să-l urmați cu toată inima și puterea voastră. Fie să trăiți pe deplin și fără teamă pentru cauza lui Cristos.

Aș vrea să-i mulțumesc ficei mele, Mariah, pentru că e personificarea a ce înseamnă să dai totul de dragul lui Cristos și al bisericii. Tu ești vântul și valurile care mișcă oceanele către țărmurile lor. Îți mulțumesc pentru că ne conduci mai departe. Îți mulțumesc pentru sacrificiul tău. Îți mulțumesc pentru focul

ULTIMA SĂGEATĂ

și pasiunea ta. Tu ai o inimă complet dăruită lui Dumnezeu. Ești în același timp o sursă de har și o forță a naturii. Ești o săgeată care zboară spre țintă. A fost și frumos și dureros să te las să te căsătorești, anul acesta. Dar te-ai căsătorit bine. Jake Goss este un bărbat între bărbați și un om după inima lui Dumnezeu. Îl iubesc pe Jake și sunt fericit pentru că familia Goss este acum și familia noastră. Jake, sunt mândru de tine și sunt onorat să te am ca fiu.

Fiului meu, Aaron, este pasiunea înfășurată în trup. Te-ai întors la noi cu un foc care arde intens și strălucește. Ai fost făcut pentru linia frontului. Ești născut pentru luptă. Sângerezi pentru cauză. Ești un fiu al tunetului. Ești în același timp săgeată și arcaș. Îmi place să trăiesc alături de tine și să lupt împreună cu tine.

Aș vrea să-mi exprim mulțumirea față de doctorii și chirurgii care m-au îngrijit și m-au ajutat să-mi recâștig sănătatea și o viață nouă: dr. Ramin Khalili, dr. Kenneth Lam, dr. Lisa Ma, dr. Se-Young Lee și dr. Sandy Lee.

Aș vrea, de asemenea, să-mi exprim mulțumirea față de Brad și Shanda Damphousse, pentru investiția făcută în misiunea noastră și pentru pasiunea lor adâncă în ce privește răspândirea mesajului la cât mai mulți oameni posibil. Vă mulțumesc pentru că ați umplut tolba noastră cu mai multe săgeți decât ne-am imaginat vreodată.

Mai mult decât tuturor, trebuie să-I mulțumesc Celui care a murit pentru mine și care m-a învățat cum să trăiesc. Îți mulțumesc, Isuse, pentru că Te-ai dăruit în întregime în locul nostru. Îți mulțumesc pentru că mi-ai arătat calea vieții. Isuse, Te-ai dovedit a fi tot ceea ce ai promis. Ești cu adevărat Ultima Săgeată.

PREFAȚĂ: LUPTA

Era joi, 15 decembrie 2016, când m-am așezat în fața biroului medicului meu și l-am auzit că îmi spune ceea ce sperăm să nu auzim niciodată: „Suferi de cancer.“ Semnele au fost prezente vreme de mai mulți ani, dar vestea a fost totuși neașteptată. Nu poți face prea multe pentru a te pregăti pentru o astfel de situație. Momentul mi s-a părut ireal. Era ca și cum i s-ar fi întâmplat altcuiva. Eram un spectator stingher care priveam stângaci la viața altcuiva.

Ceea ce m-a tulburat și m-a adus la realitate a fost să văd șocul și durerea din ochii soției mele, Kim, când aceste cuvinte au pătruns în sufletul ei. Văzând reacția ei, realitatea situației devenea mult mai aieva. Când le-am împărtășit copiilor noștri vestea, durerea s-a adâncit, iar tristețea părea ca un ocean.

Doctorul a continuat să-mi explice că aveam nevoie de

un RMN și de o scintigrafie osoasă*, pentru a determina răspândirea cancerului. Trebuia să vadă dacă ajunsese până la oase sau la organele vitale. Rezultatul biopsiei a ieșit tumoare malignă în cinci din cele opt zone care au fost testate. Mi s-a spus că era important să ne mișcăm rapid. Specialiștii radiologi m-au informat că intervenția chirurgicală era cea mai bună opțiune. Ulterior, urma să aflu procedura și tratamentul.

Iubeam Crăciunul, și toate acestea s-au petrecut cu câteva zile înainte de sărbătoarea noastră preferată. A fost un sezon de vacanță greu, amestecat cu bucurie și tristețe. Cu toții eram cât se poate de conștienți de natura trecătoare a vieții și de cât de prețios e fiecare moment care ne este dat.

În aceeași zi în care mi-am aflat diagnosticul, am deschis manuscrisul, pentru a face ultimele corecturi la această carte. Nu putea fi întâmplător faptul că primul rând pe care l-am citit a fost unul pe care l-am scris cu aproape un an în urmă: „Înainte de a auzi lucrul acesta de la altcineva, trebuie să-ți spun că sunt pe moarte.“

Nu-mi venea să cred că citeam aceste cuvinte. Nu-mi venea să cred că eu le-am scris. Aveam impresia că aceste cuvinte au fost scrise după primirea veștilor din ziua respectivă, nu înainte. Am fost obligat să mă întreb dacă cuvintele mele au fost mult mai profetice decât le-am intenționat. M-a făcut să-mi recitesc manuscrisul cu o claritate mai adâncă și mai mare decât atunci când l-am scris.

Mi se pare ciudat să afirm, dar am fost mișcat de cuvintele pe care le-am scris. Am vorbit despre viață și moarte, despre ce înseamnă să trăiești fără teamă sau regrete. Am vorbit ca

* O metodă imagistică utilizată în diagnosticul patologiei osoase.

PREFAȚĂ: LUPTA

un om care știa că va muri. Acum însă, confruntându-mă cu perspectiva morții, am înțeles aceste cuvinte mult mai profund. Scriu această prefață la cartea *Ultima săgeată* pentru a-ți spune doar atât: am scris la modul cel mai serios fiecare cuvânt. Chiar în fața morții. Mai ales în fața morții.

Am terminat această carte întrebându-mă dacă ea va fi ultima mea săgeată. Știu cu siguranță un lucru: nu păstrez nimic pentru o altă viață.

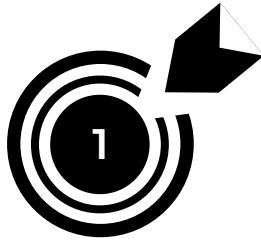
Sunt pastor la Mosaic, și în ultima duminică de dinaintea intervenției chirurgicale, am ținut o predică în care mi-am exprimat poziția față de ceea ce urma să se întâmple. A fost intitulată simplu „Gata de luptă“. Deși cancerul putea decide felul în care voi muri, m-am hotărât să nu-i îngădui să decidă felul în care voi trăi.

Viața are multe provocări, aventuri și, da, chiar bătălii. Vor exista întotdeauna uriași de învins și balauri de ucis. M-am decis deja să mor cu sabia în mână. Avem în noi mai mult curaj decât pericolul din fața noastră. Ești suficient de puternic pentru bătăliile care te așteaptă.

Îmi doresc ca această carte să te ajute să nu renunți niciodată, să nu bați pasul pe loc niciodată și să nu păstrezi nimic pentru o altă viață.

Fie să mori cu tolba goală.

Fie să mori cu inima plină.

PUNCTUL FĂRĂ ÎNTOARCERE

William Osborne McManus s-a căsătorit cu mama mea, când eu aveam aproximativ trei ani. Nu era tatăl meu biologic, și nu m-a adoptat legal niciodată, nici pe mine și nici pe fratele meu, dar, în rest, el a fost singurul tată pe care l-am cunoscut. Am devenit apropiați și mi-am imaginat că în copilărie l-am iubit, atât cât un copil își poate iubi tatăl. Când eram mic, îi spuneam tată. Mai târziu în viață, i-am spus pur și simplu Bill.

Omul acesta era o contradicție din toate punctele de vedere. Era afectuos și interesant, carismatic și atrăgător. În același timp, era și un escroc pentru care adevărul era, pur și simplu, întrețesut cu minciunile pe care trebuia să le spună. Îmi amintesc momentul în care a ieșit filmul *Catch Me If You Can*, cu Leonardo DiCaprio. Fratele meu Alex m-a sunat și mi-a

spus: „Ai văzut filmul? E ca tata.“ Am avut exact același gând, în timp ce urmăream filmul la cinema. Dacă vrei să-mi înțelegi copilăria, e sumarizată în cele două ore de film.

De-a lungul anilor, Bill a provocat familiei mele multă durere, neglijându-le fără milă pe mama și pe cele două surori ale mele mai mici, cărora le era tată biologic. Când ne-a părăsit, aveam șaptesprezece ani, toată dragostea pe care am simțit-o față de el s-a transformat în dispreț. În ziua aceea, când s-a uitat în ochii mei, probabil a văzut ce simțeam și gândeam, pentru că a venit înspre mine cu o atitudine agresivă. Deși instinctele mele îmi spuneau să fac un pas înapoi de frică, mânia m-a făcut să rămân pe loc. Stând în fața mea, mi-a zis: „Lovește-mă. Știi că vrei să mă lovești. Vezi dacă ești destul de bărbat.“

L-am privit și i-am spus: „Nu meriți efortul.“

S-a urcat în mașină, în timp ce surorile mele mai mici mă rugau să găsesc o cale de împăcare. Am ieșit afară să-l rog să nu plece. Ultima mea amintire cu el, din acea zi, a fost să-i văd fața de cealaltă parte a parbrizului, în momentul în care m-a acroșat cu botul mașinii, în timp ce se îndepărta.

Chiar după acea zi fatidică, am găsit o cale de împăcare și am păstrat legătura telefonic, deși contactele noastre au fost minime. Este adevărat proverbul care spune că ceea ce s-a sfâșiat nu se mai poate coase la loc. În cele din urmă, Bill s-a recăsătorit și cam tot în perioada aceea m-am căsătorit și eu. De parcă ar fi fost un scenariu de film, noua lui soție și soția mea, Kim, au rămas însărcinate în același timp. Totuși, din mai multe motive decât cele pe care le-aș putea explica, am luat dificila decizie de a-mi lăsa tatăl vitreg în trecut și a mă

concentra asupra construirii unui viitor pentru familia mea, fără ca Bill să mai facă parte din viața noastră.

Fără să-mi dau seama, au trecut cincisprezece ani, timp în care Bill și fiul meu, Aaron, nu s-au întâlnit niciodată. Aaron a fost primul McManus din familia noastră. Mi-am luat numele de McManus de la Bill, fără ca el să fi devenit vreodată tatăl meu, legitim. Și ironic, McManus nici măcar nu era numele lui; era un pseudonim pe care și-l asumase. Bill era genul de om care mereu fugea de trecutul său, iar identitatea lui falsă făcea parte din acel trecut. Aaron însă a primit acest nume în mod legitim.

Când Aaron avea cincisprezece ani, a dorit să-l întâlnească pe omul căruia îi purtam numele – omul pe care-l numeam tatăl meu. Simțeam că-i datoram lucrul acesta. Deși nu vorbisem cu tatăl meu de cincisprezece ani, l-am căutat de parcă ar fi fost un străin cu care încercam să mă întâlnesc pentru prima dată. L-am găsit în orașelul Matthews din apropiere de Charlotte, Carolina de Nord. A fost mai mult decât bucuros să mă vadă pe mine și pe fiul meu. Cred că i-am provocat multă tristețe, pentru că ieșisem din viața lui, în ultimii cincisprezece ani.

Nu știam la ce să mă aștept, dar reuniunea a decurs bine – pentru o vreme. Apoi am auzit ultimele lui cuvinte când tocmai plecam (nu doar ultimele cuvinte din acea zi, ci pentru totdeauna, pentru că a murit la puțină vreme după aceea). I-a spus fiului meu, în prezența mea: „Nu știi ce ți-a spus tatăl tău, însă el a fost întotdeauna mediocru. A fost doar mediocru. Fratele lui a fost excepțional, însă tatăl tău a fost doar mediocru.“

Cuvintele acestea m-au rănit ca un cuțit. Te rog să nu mă înțelegi greșit. Ce m-a durut cel mai mult nu a fost faptul că

acestea au fost ultimele cuvinte pe care tatăl meu le-a ales să le spună despre mine. Nici că fiul meu a auzit această evaluare. Ce m-a rănit cel mai adânc a fost impresia că Bill McManus avea dreptate, că nu eram decât mediocru.

Sincer, dacă îmi analizezi prima parte a vieții mele, cuvintele lui ar trebui să le apreciezi ca o exagerare în direcție pozitivă. Întotdeauna am fost sub nivelul mediu. Nu am fost un elev de nota șapte, ci unul de șase. Nu am fost vioara a doua, ci în cel mai fericit caz am fost vioara a treia. Adevărul dureros este că întotdeauna cuvântul „mediocru“ m-a fentat. Mi se părea că întotdeauna mă duceam la fund. Niciodată nu am fost ales primul, nici al doilea și nici măcar pe la mijloc. Literalmente eram întotdeauna ultimul jucător ales.

Și cu toate că speram ca într-o bună zi să se întâmple ceva deosebit și cu mine, adevărul este că m-am cantonat în mediocritate, dacă nu cumva chiar sub medie. Am găsit o consolare și o siguranță ciudată în puterea invizibilității mele și m-am refugiat în obscuritate.

Nu mă simt deloc îndatorat conversației avute cu Bill pentru toate gândurile care urmează în această carte. Nu cred că cineva se naște mediocru, dar cred că mulți dintre noi aleg să ducă o viață mediocră. Cred că suntem mai mulți cei pândiți de pericolul dispariției în abisul banalului, decât cei ce nu sunt. Cea mai mare tragedie în toată povestea asta este, desigur, că nu e nimic obișnuit la noi. S-ar putea să nu fim convinși de lucrul acesta, dar în adâncul sufletelor noastre știm că este adevărat, de aceea ne simțim chinuiți, atunci când alegem să trăim mai prejos de capacitățile și de chemarea noastră.

Sunt două moduri în care poți auzi acuzația: „Ești mediocru.“